

... владика, да ти је жао, што је тога зулумина глава на мојих
... а што се неспоменеш, како мени мора бити, што је мо-
... брата, који је са мном у једној утроби лежао, и мојих
... рођака главе на твојих бедемима“...
... „Илирске народне новине“ бр. 100 од 15. децембра 1840.

... је су допис пештанских „Србских народних новина“ са
... босанске од 11 (23) новембра о освети Турака над Дро-
... ма:

... Турци су се осветили Дробњаком. Листопада 21. укажу
... Дробњачком пољу 20.000 Турака. Дробњаци, бројем 800
... јунака, позову у помоћ братљу Црногорце, који бро-
... 11.000 њих, дођу. Побију се, — и шест сатих без престан-
... се били. Победа остаде Турком, који све куће побијеђених
... а све живо одагнају. Мртвих на бојишту остаде Тура-
... 450, Дробњака 270, Црногораца 490. Владика Црногорски
... се је онда у Котору с комисари рускога и аустрианскога
... са уређивањем пранице, и кад је ову новину чуо, одмах
... својима похитио.“

*

Било би добро кад би се сабрала и објавила грађа о Ченги-
... погубици и из осталих новина које су излазиле у оно ври-
... На тај начин могла би се вршити упоређења и доносити
... учци, што би, можда, још више, освијетлило овај догађај.

Др Хајрудин Ђурић

ЦРТЕЖИ ДВИЈУ МЕДАЉА ИЗ ЊЕГОШЕВА ДОБА

Окружни копорски поглавар Габријел Ивачић подноси 28.
1839. г. доста исцрпан извјештај о посљедњим борбама из-
Турака и Црногораца далматинском гувернеру Венцелу
еру фон Лилијенбергу.¹ Ивачић спомиње у том свом допису
ки напад на Мартиниће од 17. јуна 1839. у коме су Црно-
и заплитали три заставе, око петнаест коња са свом ол-
и 150 комада хладног и ватреног оружја. На крају свог
ештаја додаје да је Његош позвао на Цетиње оне Црногор-
и су се у овој борби истакли, да је међу њима раздијелио
есет и двије руске сребрне медаље и да им је рекао да „им
аје ове медаље у име вјере, домовине и њиховог владара
ог цара Николe.“

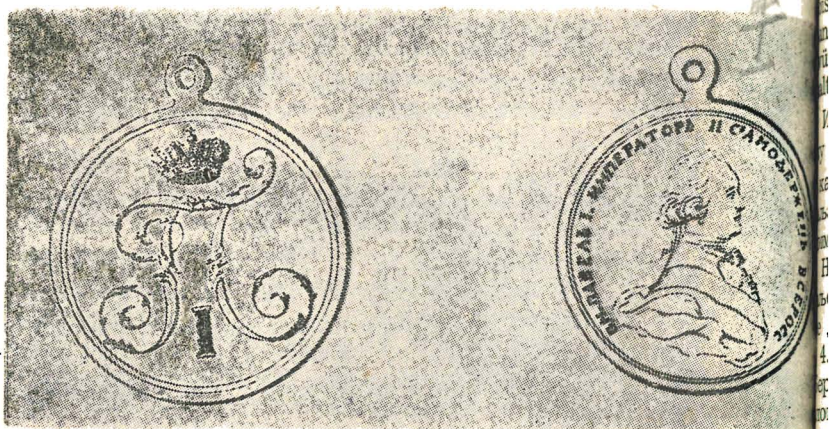
Чим дознаје за ове руске медаље стари и већ оронули гроф
ијенбергу, одмах наређује Ивачићу да му пошто-пото набави

¹ Писмо Ивачићево од 28. јуна 1839. гувернеру Лилијенбергу, Задар,
авни архив, Списи Намјесништва за Далмацију 235 (b. XIIIa. Central
ed. 1839).

и у Задар достави један њихов примјерак.² А ако то не би могло, Ивачић треба да задужи „капетана Микића или инжењера, да је тачно нацрта тако да би се могли читати натписи који се налазе с једне и друге њене стране“.

Није лако било доћи аустријским доушницима до те руске медаље, јер је Његош био најстроже забранио Црногорцима да је показују странцима.

Не пролази дуго времена, а префињени обавјештајач Фридрих Орешковић долази до једне руске медаље. Он већ 18. августа 1839. обавјештава о томе грофа Лилијенберга.³ Орешковић саопштава Лилијенбергу да је та руска медаља од сребра, а се на једној њеној страни налази шифра имена „П. И.“, а

Отисак руске медаље којом је Његош одликовао своје збрале Црногорце 1839. године

другој попресе самога цара с натписом: „Б. м. Павел И. император и самодержец всеросс“.⁴

Са својим писмом од 18. августа⁵ 1839. Орешковић доноси ову медаљу Лилијенбергу и отисак лица и натпис ове руске медаље.

² Писмо Лилијенбергово од 3. јула 1839. Ивачићу, Задар, Државни архив, Списи Намјесништва за Далмацију 235 (б. XIIIа. Central Akten).

³ Орешковићево писмо од 18. августа 1839. Лилијенбергу, Државни архив, Списи Намјесништва за Далмацију 235 (б. XIIIа. Central Akten, 1839).

⁴ О Његошевим медаљама писали су: Ристо Ј. Драгићевић (Чланак о Његошу, Цетиње, 1949, стр. 120, 121), др Љубомир Дурковић—Јакшић (Чланак о „Лози стогодишњици Горског вијенца“, Београд, 1947, стр. 35—51) и др М. Клачић „Његошеве медаље“, Гласник Етнографског музеја на Цетињу, 1963, књ. III, стр. 281—304. Упоредити о томе и мој рад „О руској медаљи у доба владике Рада“ (Историјски записи, Цетиње, 1950, књ. I, стр. 69—74).

⁵ Све датуме наводимо по новом календару.

На нашу срећу тај се отисак чува и дан-данас у Државном архиву у Задру и ми га овдје доносимо.

То је било мило рускоме двору у Петрограду што је Његош руска одликовања својим заслужним Црногорцима. Тај руски властодршци одржавали су пријатељске односе са Црногорцима на српском царевином. Они су то труло турско царство и штитили од коначне пропасти. Зато су они одмах и прекорили Његош да давања руске медаље за јунаштво које би Црногорци добијали у борбама против Турака и наредили му да то убудуће не ради.

Паић и Шерб нам причају о томе сљедеће:⁶ »Solche Thaten wenigstens was ihren Ausgang betrifft, nicht sehr rümenst, und wirklich erhielt auch bei dieser Gelegenheit der Vladika, als zum Jahre 1840 nach Lust und Belieben russische Denkmünzen seine Tapfern ausgetheilt hatte, von Petersburg aus bittere Rufe, nebst der Weisung, sich künftig dieses Missbrauchs zu enthalten...«

И „Сербске народне новине“ од 13. III 1840. спомињу ову медаљу. За њу зна и Сипријан Робер.⁷ Милорад Медаковић каже:⁸ „До овог Владике не бјеше у Црној Гори ни својије медаље ни срдена до оних, које Русија давала онима Црногорцима, које би владајући владика представио двору руском“. Његош сад ништа друго није преостајало него да кује своје. Пошто у Црној Гори није било за то мајстора, морао је добављати из иностранства.

4. новембра 1839. шаље секретар Општине у Будви Никола Јердан један извјештај профу Лилијенбергу.⁹ Он ту између осталог јавља да га је Ђорђевић Петровић обавијестио да је Његош давао у Црну Гору некога турског златара да му салије сребрних медаља. На једној страни тих медаља пребало је „вијерност“, а на другој „рабреност“. На жалост, по савом излагању њихова израда испала је доста слабо.

Бердар је у то вријеме дошао до једне црногорске медаље. Он је својом невјештом руком прерцртао и њен цртеж приложио профу Лилијенбергу од 4. новембра 1839. које је био послао профу Лилијенбергу.

И тај се цртеж црногорске медаље из 1839. г. чува у Државном архиву у Задру и ми га овдје објављујемо.

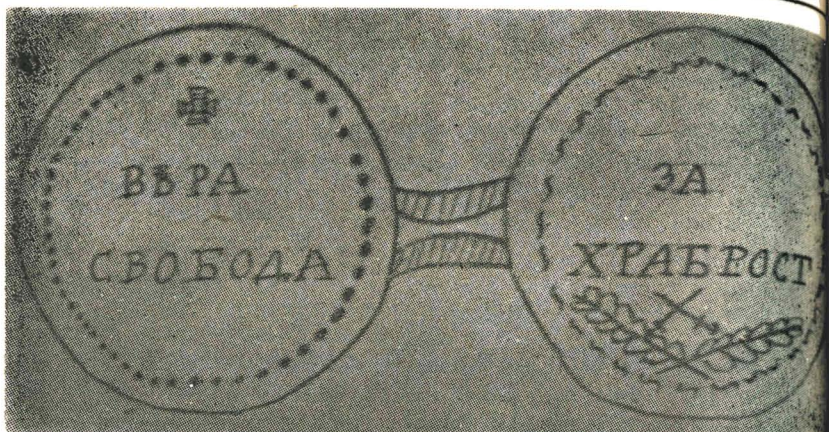
На једној страни ове медаље налази се при врху крст, а на другој страни стоји: „Вјера, Слобода“. На другој њеној страни стоји:

⁶ Paic und Scherb, Cernagora. Eine umfassende Schilderung des Landes und seiner Bewohner, Zweite Auflage, Agram. 1851, str. 249.

⁷ Syrien Robert, Les Slaves de Turquie, Paris 1844, sv. I, str. 185.

⁸ В. М. Г. Медаковић, П. П. Његош, посљедњи владајући владика Црногорске Царевине, Нови Сад, 1882, стр. 178, 179.

⁹ Бердарово писмо од 4. новембра 1839. Лилијенбергу, Задр, Државни архив, Списи Намјесништва за Далмацију 33 (b. IIa. Geheime Akten, 1839).

Бердаров цртеж црногорске медаље из 1839. године

ји: „За храброст“, а испод тога текста су два укрштена мача и двије укрштене лаворове гранчице.

1841. г. набавља руски дворски савјетник Александар Владимирович Чевкин, кога је у августу мјесецу 1839. била послала руска влада у Котор ради повлачења граници између Црне Горе и Аустрије, у Напуљу справу за ливење медаља и носи је Његошу. Сад Његош налази у Котору једнога златара који му помоћу те машине кује медаље.

Према опису барона Фердинанда Шалера, и та је Његошова медаља била од сребра. На једној њеној страни налазио се орао „кога је Владика употребио у прбу, са једним лавом једном малом пољу уперед истога“.¹⁰ На другој страни је стајао „вјера, слобода, за храброст“. Испод овога натписа била су два укрштена мача „који су оздо затворени лаворовим и миртовим гранчицама“.

Ово је свакако нова медаља.

Др Јевто Миловић

ЦРНОГОРСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ УГОВОР У ТРЕБИЊУ

(28. септембра 1843)

Преговори у Дубровнику између црногорског владике Петра II Петровића Његоша и херцеговачког везира Али-паше Ризванбеговића, вођени од 21—24. септембра 1842, закључени су уговором. Уговор се, као што стоји у уводу, склапа између независне области Црне Горе и пашалука херцеговачког. Састоји се из три тачке. У првој тачки каже се да граница између